

ACADEMIA ROMÂNĂ

Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii

– Divizia de Istoria Științei –

STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS

Vol. XVI/2023

Editura MEGA

NICOLAE TITULESCU – PĂRINTE AL DIPLOMAȚIEI ROMÂNE

Șerban-Dan PREDESCU¹
predescu_serban@yahoo.ro

ABSTRACT: Nicolae Titulescu was and remains one of the most emblematic personalities in the history of Romania. This paper aims to present the life and political-diplomatic career of this outstanding Romanian personality. The first part presents his family background, the period of his studies, his initiation into Freemasonry, the beginning of his career as a teacher and his marriage. Next, information is provided regarding his long and excellent political-diplomatic career, information that shows his dedication to the national interest of Romania, his pro-European vision and desire for global peace. At the end of the paper, we present the last years of life, but as well as the continuity of Nicolae Titulescu's ideals through the Titulescu European Foundation, a foundation based in the home of the illustrious diplomat and politician, named in this paper as the father of Romanian diplomacy.

KEYWORDS: Nicolae Titulescu, diplomacy, Romania.

Introducere

Pentru început, îmi exprim, fără rezerve, prețuirea și omagiile pentru toți cercetătorii care au studiat documentele diplomatice și arhivele de stat și care au transmis „fenomenul titulescian” către noi, noua generație, prin intermediul articolelor, revistelor și al ilustrațiilor.

Așadar, pe lista personalităților marcante ale secolului anterior (pe întreg mapamondul), îl putem adăuga și pe marele ilustru diplomat și bărbat de stat, Nicolae Titulescu. Un erou al națiunii noastre (România) și totodată un partener de nădejde al Europei, și-a stabilit încă de la începutul carierei politico-diplomatice obiective de interes național, dezvoltând de-a lungul timpului, cu responsabilitate și consecvență, un program de lucru intens, încununat cu multe reușite.

¹ Dr. medic stomatolog, absolvent al cursului cursului „Inițiere în istoria și filosofia științei și tehnicii”, organizat de Comitetul Romând de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii (CRIFST), Academia Română, 2023; colaborator CRIFST.

O personalitate puternică și idealistă, „patronul diplomației române” așa cum era numit adesea de colegii săi de breaslă, a reușit să creeze o punte între dorințele sale și situația politică globală, venind cu o serie de instrumente politice, juridice, economice, culturale și militare îndreptățite să soluționeze situații complexe ale construirii păcii și să le extindă pe o cale a progresului socio-economic.

Nicolae Titulescu nu s-a ferit în a reaminti adesea marilor puteri occidentale faptul că interesele nu se opresc la granițele acestora. Orator desăvârșit, „orator al păcii”, rațional și determinat să susțină evoluția tuturor statelor europene (prin pace), acesta afirma: „Pacea nu este posibilă decât în măsura în care comunitatea internațională, relațiile dintre state, se bazează pe respectul reciproc al independenței și pe egalitatea în drepturi, și anume, pe dreptul suveran al fiecărei țări de a-și construi propriul său destin.”

Totodată, fiind unul dintre cei mai recunoscuți diplomați ce aveau ca scop cooperarea europeană, acesta revine în atenția noastră mai mult ca niciodată, având în vedere situația actuală. Titulescu reamintit întotdeauna faptul că securitatea prin intermediul păcii este cea mai de preț operă a diplomației, vizând întotdeauna posibile conflicte de ordin politic, economic, militar și religios ce ar putea debuta în orice moment.

În ceea ce mă privește, în ultimii 5 ani (încă din studenție), am cercetat inițial pe cont propriu o mulțime de reviste și documente despre diplomația românească și despre marii diplomați români, pentru ca ulterior prin intermediul susținerii (istorisiri, documente, cărți și articole) acordate în această cercetare de către președintele Fundației Europene Titulescu, fost prim-ministru și ministru externe al României, prof. univ. dr. Adrian Năstase, fost diplomat de carieră și ministru de externe, prof. univ. dr. Teodor-Viorel Meleşcanu, al directorul executiv al Fundației Europene Titulescu, fost ambasador, prof. univ. dr. Dumitru „Take” Preda și secretarul general DIS-CRIFST din cadrul Academiei Române, lector univ. dr. Tiberiu Tănase, să ajung la concluzia (atât subiectivă cât și obiectivă) că Nicolae Titulescu a fost (din punctul meu de vedere și al multor experți și cercetători români) cel mai grandios diplomat și ministru de externe din istoria României, ca stat de drept.

Din acest motiv, voi detalia în această lucrare, așa cum am precizat anterior, viața (încununată cu reușite, merite recunoscute, dar și nedreptăți), demersurile diplomatice și reușitele sale.

Biografia timpurie a lui Nicolae Titulescu

Fig. nr. 1 – Nicolae Titulescu

Familia lui Nicolae Titulescu

Nicolae Titulescu s-a născut la Craiova ca fiu al lui Ion Titulescu (mai 1838-octombrie 1883) și al Mariei Urdăreanu². Acesta și-a petrecut copilăria la moșia tatălui său, Ion Titulescu, la Titulești, județul Olt. Ion Titulescu era descendent al unei familii de moșneni și fiul protopopului Nicolae Economu. Ion Titulescu a îndeplinit funcția de prefect al județului Dolj, președinte al Curții de Apel din Craiova și deputat în Parlament sub guvernul Ion C. Brătianu³.

Educație

Între 1888–1900 urmează cursurile Școlii Primare „Jules Javet” și ale Colegiului „Carol I” din Craiova.

În anul 1900, pe baza rezultatelor excelente obținute (premiul de onoare la examenul de bacalaureat) primește o bursă la Paris și timp de 5 ani va urma cursurile Facultății de Drept.

Între anii 1900 și 1903, frecventează la Paris cursurile Facultății de Drept sub îndrumarea renumiților juriști Marcel Planiol și Charles Lyon-Caen⁴.

² [5], p.43.

³ [3], p. 6.

⁴ [16], accesat la data de 20.03.2023

În anul 1903, obține premiul „Ernest Beaumont” la un concurs organizat la toate Facultățile de Drept din Franța, cu lucrarea intitulată: „Efectele actelor cu titlu gratuit, consimțite sub regimul comunității, fie de către femeia singură fie de către cei doi soți în profitul copilului din prima căsătorie, al unui copil comun sau unui al treilea”. Un faimos profesor la Drept, profesorul Berthelemy caracteriza astfel lucrarea înaintată comisiei: „claritatea expunerii, precizia cunoștințelor, excelentul plan adoptat, maniera foarte riguroasă a unor părți lasă o impresie foarte favorabilă”⁵. Totodată, absolvă facultatea șef de promoție, cu 17 bile albe din 18 posibile⁶.

În anul 1905, sub îndrumarea profesorului Charles Lyon-Caen, obține la Paris și doctoratul în drept cu teza „Essai sur une théorie des droits éventuels”, obținând mențiunea „Eloge”. În această perioadă este inițiat în francmasonerie într-o lojă masonică din capitala Franței. În același an, este numit profesor suplinitor la catedra de Drept Civil a Facultății de Drept de la Universitatea din Iași, condusă de emeritul jurist Dimitrie Alexandrescu⁷, iar în 1910, Ministerul Instrucțiunii și Cultelor aprobă transferul acestuia la Facultatea de Drept a Universității din București⁸.

Nicolae Titulescu și francmasoneria

Francmasoneria (sau „masoneria”), ca instituție, este un ordin inițiativ ai cărui membri sunt înfrățiiți prin idealuri comune morale, spirituale și sociale, prin inițierea conformă unui ritual comun, prin jurământul depus pe una din cărțile sfinte ale marilor religii (Biblia, Coranul, Dao de Jing, Vedele hinduse, Tripitaka budiste, sau alte scrieri considerate sacre) și, în majoritatea ramificațiilor, prin credința într-o „Putere Supremă” spusă „Mare Arhitect al Universului”. Organizațiile masonice, prezente în majoritatea țărilor, se regăsesc sub forma obediențelor autonome, „mari loje” sau „Mare Orient” (grupări de loji), ele însele compuse din „loji albatre” (zise și „atelier”) de câte 7–50 de persoane (uneori chiar mai multe). Numărul francmasonilor în lume este de circa patru milioane, majoritatea în Statele Unite ale Americii și în Europa occidentală.

În mod mai larg, „francmasoneria” desemnează în același timp o

⁵ [2], p. 17–18.

⁶ [16], accesat la data de 20.03.2023.

⁷ [6], p. 15.

⁸ [16], accesat la data de 20.03.2023.

disciplină spirituală, precum Alchimia, și instituția tradițională care reunește practicantii acestei discipline în loji sau confederații de loji, numite Mari Loji⁹.

Nu se cunosc locul și data inițierii sale (efectuată probabil când se afla la studii în Franța) însă există discuții despre probabilitatea ca Nicolae Titulescu să fi fost inițiat în loja „L'Athenee des Etrangers/Ateneul Străinilor” de la Paris, precum Dumitru C. Brătianu și Ion C. Brătianu¹⁰.

Totodată, Nicolae Titulescu a povestit că francmasoneria este un ordin în care membrii sunt înfrățiți prin idealuri comune, spirituale și sociale, iar niciodată nu au fost oferite avantaje financiare. Francmasoneria sprijină acțiunile caritabile, atât masonice cât și non-masonice¹¹.

Căsătoria cu Ecaterina Titulescu (Catherine/Caterina Burcă)

Fig. nr. 2 – Nicolae Titulescu alături de Ecaterina Titulescu

În 1907 se mută în București, an în care s-a căsătorit cu Ecaterina Burcă¹².

⁹ The Masonic Service Association of North America, [20], accesat la data de 21.03.2023.

¹⁰ [9], accesat la data de 21.03.2023.

¹¹ [10], accesat la data de 21.03.2023.

¹² [6], p. 15.

Cariera politică

Fig. nr. 3 – Anul 1925. Nicolae Titulescu a făcut o vizită în Statele unite ale Americii unde s-a întâlnit cu Andrei William Mellon, secretar al Trezoreriei Statelor Unite și F.G. Blair, director al secretariatului Trezoreriei Statelor Unite¹³.

Începutul carierei politico-diplomatice a lui Nicolae Titulescu

Nicolae Titulescu intră în politică în 1909 și în anul 1912 câștigă un loc pe lista Partidului Conservator-Democrat condus de Take Ionescu, devenind astfel deputat de Romanați. După primul discurs ținut în Parlament despre poziția României față de evenimentele din Balcani, Take Ionescu remarcă: „Un mare, un extraordinar talent s-a ridicat la tribuna românească și acest talent este al nostru”¹⁴.

În anul 1914, susține în Camera Deputaților, necesitatea reformei agrare și a reformei electorale din România.

Odată cu începerea Primului Război Mondial (28 iulie 1914), Nicolae Titulescu se implică extrem de activ în încercarea „Marii Uniri”, astfel că în anul 1915, rostește la Ploiești, discursul intitulat „Inima României” în care se pronunță pentru unirea Transilvaniei cu România și pentru abandonarea politicii de neutralitate, prin angajarea României în război alături de „Aliați”¹⁵.

¹³ [17], accesat la data de 21.03.2023.

¹⁴ [6], p. 15.

¹⁵ [16], accesat la data de 21.03.2023.

Apogeul carierei politico-diplomatice a lui Nicolae Titulescu

Între 1917 și 1936, activitatea politico-diplomatică a lui Nicolae Titulescu atinge apogeul, iar în continuare sunt prezentate o parte dintre cele mai importante acțiuni ale acestuia (reperele biografice ale lui Nicolae Titulescu – Fundația Europeană Titulescu).

1917

- **23 iulie.** Este numit în funcția de ministru de Finanțe în guvernul Ion I.C. Bratianu-Take Ionescu.

1918

- **18 martie.** La Buftea, este semnat Tratatul preliminar de pace între România și Puterile Centrale, pe baza căruia încep, la București, la 22 martie, tratativele în vederea încheierii păcii.
- **9 aprilie.** Sfatul Țării de la Chișinău hotărăște unirea Basarabiei cu România.
- **7 mai.** Tratatul de pace de la București dintre România, pe de o parte, și Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria, Turcia, pe de altă parte. România este nevoită să cedeze Dobrogea, să accepte rectificări de frontieră pe linia Carpaților și să încheie înrobitoare convenții economice.
- **18 iulie.** Nicolae Titulescu sosește la Paris cu un grup de patrioți români, Take Ionescu, Octavian Goga, Vasile Lucaciu, pentru a mobiliza opinia publică împotriva planurilor avansate de Puterile Centrale de dezmembrare a țării, încercând să obțină simpatie și sprijin pentru cauza desavârșirii unității naționale a României.
- **19 iulie.** Se constituie, în Italia, Comitetul de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat, Bucovina, cu scopul de a organiza prizonierii români din armata austro-ungară în legiuni care să participe la lupta alături de armata italiană.
- **6 septembrie.** Crearea Consiliului National al Unității Române, având ca președinte pe Take Ionescu, iar ca vicepreședinti pe Vasile Lucaciu, Octavian Goga, dr. Constantin Angelescu și Ioan Th. Florescu, din care făcea parte și Nicolae Titulescu; va fi recunoscut, în același an, ca exponent al intereselor poporului român, de către guvernele francez (12 octombrie), american (5 noiembrie), englez (11 noiembrie), italian (22 noiembrie).

- **28 noiembrie.** Consiliul Național Român din Bucovina hotărăște unirea Bucovinei cu România.
- **1 decembrie .** Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, la care au participat peste 100.000 de români veniți din toate părțile Transilvaniei și Banatului, proclamă unirea Transilvaniei cu România.

1919

- **18 ianuarie .** Încep lucrările Conferinței de Pace de la Paris, în prezența reprezentanților a 32 de state. Participă și o delegație română, a cărei componență a suferit numeroase modificări, ca urmare a schimbărilor de guverne și a cooptării reprezentanților provinciilor istorice reunite cu Țara în 1918.
- **10 decembrie.** România semnează Tratatul de Pace cu Austria și Bulgaria.
- **29 decembrie.** Parlamentul României votează legile de ratificare a unirii cu România a Transilvaniei, Bucovinei și Basarabiei.

1920

- **10 ianuarie.** Intră în vigoare Pactul Ligii Națiunilor (Societății Națiunilor), dată ce marchează începutul activității Ligii Națiunilor (Societății Națiunilor). România se număra printre membrii fondatori.
- **20 aprilie.** Este numit prim-delegat al României la Conferința de Pace de la Paris.
- **4 iunie.** Împreună cu Ioan Cantacuzino, semnează, din partea României, Tratatul de Pace de la Trianon, între Puterile Aliate și Asociate, pe de o parte, și Ungaria, pe de altă parte, prin care se recunoaște pe plan internațional Unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România.
- **13 iunie .** Este numit ministru de Finanțe în guvernul Alexandru Averescu-Take Ionescu.
- **16 iulie.** Semnează, la Spa, Acordul privind reparațiile datorate de Germania puterilor învingătoare în Primul Război Mondial; României i se atribuie numai cota de 1% din totalul reparațiilor germane și 10,55% din cele orientale (de la Ungaria, Austria, Bulgaria).
- **12 august.** Obține un acord între România și Marea Britanie, prin care guvernul englez își recunoaște obligațiile economice decurgând din daunele suportate de România în Primul Război Mondial.

- **27 august.** Este numit, alături de Thoma Ionescu și Dimitrie Negulescu, delegat al României la Societatea Națiunilor.
- **8 decembrie.** Semnează, la Paris, contractul definitiv prin care obține, din partea guvernului francez, un important împrumut acordat României.

1921

- **10 iunie.** În cadrul dezbaterilor Adunării Deputaților, propune reforma fiscală a contribuțiilor directe, vizând înfăptuirea unui sistem unitar de impozite (discursul Idealul creator, înregistrat de BBC în 1927 în colecția “His Master’s Voice”).
- **16 decembrie.** Este numit trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Londra, post pe care îl deține până la 6 iulie 1927.

1923

- **20 aprilie.** Prezintă, în numele guvernului român, la cea de a 24-a sesiune a Consiliului Societății Națiunilor, caracterul obiectiv al reformelor agrare în România, în care optanții unguri și proprietarii români au fost tratați pe picior de egalitate.
- **5–10 mai.** Adresează, la Londra, mai multe scrisori lui I.G. Duca, ministru de Externe al României, informându-l asupra articolelor defavorabile României, apărute în presa britanică.
- **15 mai.** Intervine la ziarul “Daily Mail”, condus de lordul Rothermere, pentru a pune capăt știrilor false privind România.
- **17 mai.** Intervine la “The Times”, ziar condus de lordul Astor, pentru a înceta acțiunea publicistică împotriva României.
- **3 august.** Propune crearea unor cursuri privind România în marile centre universitare britanice: Londra, Cambridge și Oxford.

1924

- **26 martie.** Solicită membrilor Legației române de la Londra să stabilească contacte cu presa britanică (*The Times*, *Observer*, *Daily Telegraph*) pentru a expune punctul de vedere românesc în problemele integrității teritoriale a României.
- **1 aprilie.** Este numit delegat permanent al României la Societatea Națiunilor.

- **24 mai.** Are la Londra o convorbire cu premierul britanic James Ramsay MacDonald, primind din partea demnitarului britanic asigurări de sprijin pentru apărarea integrității teritoriale a României.
- **15 iulie.** Intervine pe lângă Edouard Herriot, prim-ministru al Franței, pentru ca acesta să sprijine „egalitatea de regim” între statele mari și mici la Conferința Internațională de la Londra privind reparațiile.
- **16 iulie – 16 august.** La Londra se desfășoară Conferința Internațională în domeniul reparațiilor de război (Planul Dawes). N.T. a condus delegația română la această conferință. A desfășurat o amplă acțiune pregătitoare de informare și documentare, de elaborare a documentelor fundamentând punctul de vedere românesc, a susținut activ și a apărat viguros interesele românești.
- **19 decembrie.** Aflat la Londra, întreprinde demersuri energice la Ministerul de Finanțe și la Foreign Office pentru participarea României la Conferința miniștrilor de Finanțe de la Paris consacrată reparațiilor.

1925

- **14 ianuarie.** Prezintă, împreună cu Vintilă Brătianu, Conferinței miniștrilor de Finanțe ai țărilor aliate de la Paris un memoriu referitor la reglementarea reparațiilor de război și creanțele speciale ale României.
- **18 martie.** Are convorbiri cu Edouard Herriot, prim-ministru al Franței, în legatură cu negocierile anglo-franceze privind securitatea europeană, garantarea granițelor României, Serbiei și Poloniei.
- **19 septembrie.** Semnează, în numele României, aderarea la Declarația pentru reglementarea pașnică a diferendelor internaționale.
- **12 noiembrie.** Aflat la Washington, cu prilejul negocierilor datoriilor de război ale României față de Statele Unite ale Americii, Nicolae Titulescu este invitat la dejun de președintele SUA, Calvin Coolidge.
- **noiembrie – 1926, ianuarie.** Aflat în SUA și Canada, Nicolae Titulescu negociază și semnează diverse acorduri și aranjamente cu privire la consolidarea datoriilor de război ale României.
- **decembrie – 1926, ianuarie.** Are întâlniri cu membrii coloniilor românești din Detroit, Cleveland, Buffalo.

1926

- **8 ianuarie.** La Universitatea Columbia din New York, Nicolae Titulescu face un expozeu despre situația Europei postbelice, pronunțându-se

contra revizuirii tratatelor și pentru lărgirea și diversificarea colaborării între statele europene.

- **9 decembrie.** Intervine în Consiliul Societății Națiunilor în problema competenței Comisiei Europene a Dunării.

1927

- **8 ianuarie.** Este ales vicepreședinte al Academiei Diplomatice Internaționale de la Paris.
- **6 iulie.** Preia, în guvernul român, portofoliul de ministru al Afacerilor Străine, pe care-l va deține până la 1 august 1928.
- **13 iulie.** Face ample declarații presei române și străine privitoare la politica externă a guvernului Ion I.C. Brătianu, concordanta intereselor românești cu interesele europene, dezvoltarea relațiilor de pace și colaborare ale României cu toate țările.
- **15 iulie.** Propune un decret de organizare a administrației centrale a Ministerului Afacerilor Străine.
- **21 decembrie.** La propunerea sa, Parlamentul român votează legea privind înființarea delegațiilor ale României la Geneva, Cairo, Riga și Rio de Janeiro.
- **31 decembrie.** Propune înființarea, cu data de 1 ianuarie 1928, a unei Diviziuni Economice în Administrația Centrală a Ministerului Afacerilor Străine¹⁶.

Observație: Ion I. C. Brătianu, președintele Partidului Național-Liberal și al Consiliului de Miniștri, se gândea în urma decedării regelui Ferdinand la proclamarea Republicii și alegerea lui Nicolae Titulescu în funcția de președinte¹⁷.

1928

- **2–14 februarie.** Discută, la Paris, cu Raymond Poincaré, Aristide Briand și Philippe Berthelot în legătură cu posibilitățile de intensificare a relațiilor economice româno-franceze și perspectivele de realizare a Pactului Briand-Kellogg.
- **21–25 februarie.** La Cap Martin și Menton, are două întrevederi cu Gustav Stresemann, ministrul de Externe al Germaniei, în cadrul cărora abordează problemele în litigiu dintre România și Germania.

¹⁶ [16], accesat la data de 21.03.2023.

¹⁷ [4], p. 70.

- **20–22 iunie.** La București, se desfășoară lucrările Conferinței miniștrilor de Externe ai statelor membre ale Micii Înțelegeri, care afirmă continuitatea liniei politice a organizației și hotărârea de a adera la Pactul Briand-Kellogg.
- **31 iulie.** Este numit trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Londra.
- **4 septembrie.** România aderă la Tratatul multilateral pentru renunțarea la război ca instrument de politică națională (Pactul Briand-Kellogg).
- **20 noiembrie.** Este numit reprezentant permanent al României în Consiliul Societății Națiunilor și delegat permanent la Societatea Națiunilor.
- **29 noiembrie.** Informează asupra convorbirii cu Winston Churchill în care expune punctul de vedere al României în problema reparațiilor și a campaniei lordului Sidney Harold Rothermere în favoarea revizuirii tratatelor.
- **14 decembrie.** Informează asupra conținutului convorbirilor avute cu A. Briand, G. Stresemann și A. Chamberlain pentru apărarea intereselor românești în problema reparațiilor¹⁸.

Observație: Pactul Kellogg-Briand, cunoscut și ca Pactul de la Paris, după orașul în care a fost semnată această înțelegere pe 27 august 1928, a fost un tratat internațional „care milita pentru renunțarea la război ca instrument al politicii naționale”. Scopurile sale nu au fost atinse, dar a fost un pas înainte pentru dezvoltarea doctrinelor dreptului internațional. Pactul a fost botezat cu numele secretarului de stat american Frank B. Kellogg și al ministrului de externe francez Aristide Briand, inițiatorii tratatului¹⁹.

1929

- **9 februarie.** România semnează, alături de URSS, Polonia, Letonia, Lituania și Estonia, Protocolul pentru punerea în vigoare cu anticipație a Tratatului multilateral pentru renunțarea la război ca instrument de politică națională (Pactul Briand-Kellogg).
- **2 martie.** Informează, din Geneva, asupra convorbirii avute cu Sir Eric Drummond, secretarul general al Societății Națiunilor asupra chestiunii minorităților.

¹⁸ [16], accesat la data de 20.03.2023.

¹⁹ [12], accesat la data de 21.03.2023.

- **15 martie.** Prezintă, la Academia Diplomatică Internațională de la Paris, comunicarea Societatea Națiunilor și minoritățile.
- **6 mai.** La invitația Comitetului pentru Înțelegerea Internațională din Germania, Nicolae Titulescu rostește la Berlin, în Reichstag, conferința Dinamica pacy.
- **21 mai.** La cea de-a 54-a Conferință anuală, de la Londra, este ales președinte al Societății Internaționale de Filologie, Științe și Arte Frumoase; cu această ocazie, rostește un remarcabil discurs intitulat „Politica și pacea”.

1930

- **3–20 ianuarie.** La Haga, se desfășoară lucrările celei de a doua faze a Conferinței Internaționale în problema reparațiilor de război (Planul Young). Nicolae Titulescu participă la Conferință alături de G.G. Mironescu și I. Lugosianu.
- **20 ianuarie.** În sesiunea pentru examinarea proiectului de acord asupra Planului Young, Nicolae Titulescu expune rezervele României față de acest plan.
- **13 martie.** Este numit președinte al delegației române la Conferința pentru codificarea dreptului internațional.
- **13 mai.** Este ales membru de onoare al Academiei Române.
- **16 octombrie.** Este numit membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga.
- **5 noiembrie.** În cadrul întrevederilor de la Roma cu B. Mussolini și D. Grandi, Nicolae Titulescu își exprimă îngrijorarea față de politica revizionistă pe care o promovează Italia fascistă.
- **17–20 noiembrie.** România participă la cea de-a doua Conferință economică internațională de la Geneva, consacrată acțiunii pentru ieșirea din criza economică.
- **19 noiembrie.** La Universitatea din Cambridge, rostește conferința Progresul ideii de pace²⁰.

Observație: Planul Young a fost semnat la Paris pe 7 iunie 1929 este o extindere a planului Dawes (1924) care permite Germaniei să reprogrameze atât restul anuităților sale pentru reparații de război, cât și

²⁰ [16], accesat la data de 21.03.2023.

rambursările legate de datoria sa publică rezultată din numeroase împrumuturi.

Planul a fost prezentat de comitetul prezidat (1929–1930) de către industriașul și diplomatul american Owen D. Young, creator și fost prim președinte al Radio Corporation of America (RCA), care, la acel moment, ședea simultan în consiliul de administrație al Trustees al Fundației Rockefeller și fusese, de asemenea, unul dintre reprezentanții implicați în Planul Dawes din 1924.

El nu a fost niciodată executat din cauza consecințelor crizei din 1929²¹.

1931

- **21 mai.** Conferința pentru „Uniunea Federală Europeană”, desfășurată la Paris, aprobă în unanimitate propunerea lui Nicolae Titulescu privind crearea Creditului Agricol Internațional.
- **7 septembrie.** Rosteste un remarcabil discurs la alegerea sa ca președinte al celei de-a XII-a sesiuni ordinare a Adunării Societății Națiunilor.

1932

- **9 februarie.** Ia cuvântul în cadrul Conferinței de dezarmare, sprijinind propunerea franceză de organizare și desfășurare a lucrărilor.
- **25 februarie.** Refuză propunerea de a fi ales președinte al Adunării Extraordinare a Societății Națiunilor în vederea discutării conflictului chino-japonez.
- **26 februarie.** Este desemnat președintele delegației române la Conferința de dezarmare.
- **2 martie.** Are convorbiri cu M.M. Litvinov, comisar al poporului pentru Afacerile Externe al URSS, și A. Zaleski, ministru de Externe al Poloniei, în legătură cu încheierea unui pact de neagresiune româno-sovietic.
- **7 martie.** Rostește un memorabil discurs în cadrul Adunării Extraordinare a Societății Națiunilor în problema conflictului chino-japonez, formulând principiile călăuzitoare ale oricărei soluții viitoare.
- **9 martie.** Delegații japonezi și chinezi la Societatea Națiunilor exprimă mulțumiri lui Nicolae Titulescu pentru discursul rostit în chestiunea conflictului chino-japonez.
- **11 martie.** Adunarea Extraordinară a Societății Națiunilor votează o rezoluție inspirată, în mare măsură, de ideile avansate de Nicolae Titulescu

²¹ [11], accesat la data de 22.03.2023.

în discursul său din 7 martie. Nicolae Titulescu a intervenit personal în acest sens, pe lângă J. Paul-Boncour și E. Beneš, însărcinați cu redactarea rezoluției.

- **20 iunie**. Abordează cu Edouard Herriot, prim-ministru al Franței, cu ministrul de Finanțe francez și cu expertul financiar Charles Rist, problema situației financiare a României. Nicolae Titulescu supune unei riguroase analize critice propunerile lui Charles Rist.
- **21 iunie**. Informează, din Lausanne, despre convorbirile avute cu E. Herriot, prim-ministru al Franței, privind asistența financiară acordată de Franța României.
- **23 iunie**. Relatează asupra întrevederii avute la Lausanne cu V. Marinkovic, ministru de Externe al Iugoslaviei, și E. Beneš, ministru de Externe al Cehoslovaciei, în chestiunea reparațiilor.
- **8 iulie**. La Conferința pentru reparații de la Lausanne, Nicolae Titulescu face o declarație în care prezintă poziția României în chestiunea reparațiilor.
- **9 iulie**. Comunică regelui Carol al II-lea și prim-ministrului Alexandru Vaida-Voevod observațiile sale asupra acordurilor realizate la Conferința de la Lausanne în domeniul reparațiilor din punctul de vedere al intereselor românești.
- **21 septembrie**. Este împuternicit de guvernul român să negocieze și să parafeze un pact de neagresiune cu URSS.
- **30 septembrie**. Acordă un interviu Agenției „Reuter” în care apreciază că formula propusă de URSS pentru încheierea unui pact de neagresiune nu ține seama de interesele legitime ale României.
- **20 octombrie**. Primește portofoliul Afacerilor Straine, condiționând acceptarea de păstrarea sa permanentă în funcție, dincolo de fluctuațiile guvernamentale.

1933

- **6 februarie**. La Conferința de dezarmare de la Geneva, Nicolae Titulescu susține inițiativa sovietică privind definirea agresiunii.
- **16 februarie**. Semnează, la Geneva, în numele României, împreună cu reprezentanții Cehoslovaciei și Iugoslaviei, Pactul de Organizare a Micii Înțelegeri, organizație defensivă, antirevizionistă.

- **16 martie.** Rostește, în Parlamentul României, un discurs cu privire la însemnătatea Pactului de Organizare a Micii Înțelegeri și la relațiile politice și economice ale României cu alte state.
- **18 martie.** B. Mussolini propune încheierea unui pact între Italia, Germania, Marea Britanie și Franța („Pactul celor Patru”), prevăzând o cooperare strânsă între semnatarii pentru a reglementa de comun acord toate problemele economice și politice din Europa, conducând la instituirea unui directorat european.
- **25 martie.** Consiliul Permanent al Micii Înțelegeri se ridică cu hotărâre împotriva proiectului „Pactului celor Patru”, incriminând ideile revizioniste și tendințele de a institui un directorat, de a încălca interesele și drepturile țărilor europene mici și mijlocii.
- **29-aprilie 9 martie.** Efectuează vizite de informare la Paris și Londra în legătură cu propunerea lui B. Mussolini de realizare a „Pactului celor Patru”, expunând poziția Micii Înțelegeri.
- **3–4 iulie.** Semnează, la Londra, Convențiile de definire a agresiunii recunoscute în literatura juridică de specialitate drept „Convenția Litvinov-Titulescu” sau „Formula Titulescu-Litvinov”.
- **17 octombrie.** Semnează, la Ankara, Tratatul de prietenie, neagresiune, arbitraj și conciliere între România și Turcia.

1934

- **25–28 ianuarie.** Are convorbiri, alături de Gheorghe Tătărescu, cu N. Musanov, prim-ministru al Bulgariei, prilejuate de vizita regelui Boris al Bulgariei în România.
- **9 februarie.** Semnează la Atena, în numele României, alături de reprezentanții Turciei, Greciei și Iugoslaviei, Pactul Înțelegerii Balcanice, organizație defensivă și antirevizionistă.
- **mai.** La Menton, are convorbiri cu M.M. Litvinov privind condițiile stabilirii relațiilor diplomatice dintre România și URSS.
- **9 iunie.** România și URSS stabilesc, prin schimb de note între ministrii de Externe ai celor două țări, N.T. și M.M. Litvinov, relații diplomatice, procedând, totodată, la numirea șefilor misiunilor diplomatice respective la Moscova și București.
- **16–19 iunie.** La București, au loc lucrările primei Conferințe a Micii Înțelegeri a Presei.

- **18–20 iunie.** Participă la cea de a V-a sesiune a Consiliului Permanent al Micii Înțelegeri de la București, care analizează o gamă largă de probleme: ineficiența negocierilor privind reducerea și limitarea armamentelor, accentuarea tendințelor revizioniste, instabilitatea politică, persistența crizei economice și financiare.
- **20 iunie.** Rostește o cuvântare la dineul dat în onoarea lui Jean Louis Barthou, ministru de Externe al Franței, cu prilejul vizitei acestuia în România, în care evocă tradițiile relațiilor de prietenie româno-franceze, subliniind necesitatea unor noi acțiuni pentru consolidarea securității și păcii în Europa.
- **20–23 iunie.** Abordează, la București, cu Jean Louis Barthou, ministru de Externe al Franței, problema realizării unui pact regional de consultare, neagresiune și de asistență mutuală („Pactul Oriental”).
- **1 august.** Aflat la Cap Martin, Nicolae Titulescu informează despre acțiunea diplomatică a României pentru aderarea la Pactul Oriental.
- **2 noiembrie.** Aflat la Ankara, semnează Statutul Înțelegerii Balcanice și Statutul Consiliului Economic Consultativ al Înțelegerii Balcanice.
- **5–6 noiembrie.** Face o vizită la Sofia, unde are convorbiri cu regele Boris, cu premierul Kimon Gheorghiev și cu ministrul de Externe.
- **12 decembrie.** În numele statelor membre ale Micii Înțelegeri, adresează o notă ambasadorului Argentinei la Roma, José Maria Cantilo, prin care anunță adeziunea Micii Înțelegeri la Pactul de neagresiune și conciliațiune de la Rio de Janeiro, semnat la 10 octombrie 1933.
- **Sfârșitul anului.** Nicolae Titulescu este ales președinte al Academiei Diplomatice Internaționale de la Paris.

1935

- **7 februarie.** Comitetul profesoral al Facultății de Litere și Filosofie din Iași îl propune, în unanimitate, pe Nicolae Titulescu drept candidat la Premiul Nobel pentru Pace pe anul 1935.
- **25 februarie.** Face un demers diplomatic pe lângă P. Laval, ministru de Externe al Franței, referitor la problema restaurării Habsburgilor în Austria.
- **15 aprilie.** Consiliile Permanente ale Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice, întrunite sub presedinția lui N.T., la Geneva, analizează rezultatele Conferinței de la Stresa, exprimă interesul pentru încheierea tratatelor de asistență mutuală din sud-estul Europei, precum și pentru

- succesul tratatelor proiectate în vederea realizării pactelor de securitate în Europa Centrală și Europa de Sud-Est.
- **9 mai.** La primirea lui Joseph Paul-Boncour, fost președinte al Consiliului de Miniștri al Franței, la Camera Deputaților, Nicolae Titulescu rostește un discurs în care reafirmă liniile directe ale politicii externe a României, locul și însemnătatea relațiilor româno-franceze.
 - **22 mai.** Este ales, pentru a doua oară, în Comisia de Cooperare Intelectuală Internațională de la Geneva.
 - **28 mai.** Este ales membru activ al Academiei Române.
 - **13 iunie .** Rostește un discurs la dejunul oferit în onoarea lui Alvin Mansfield Owsley, ministrul Statelor Unite ale Americii, cu prilejul încheierii misiunii sale în România, în care subliniază respectul poporului român pentru poporul american.
 - **iulie 14.** Guvernul român îl împuternicește pe Nicolae Titulescu să facă demersuri în vederea negocierii și încheierii unui Pact de asistență mutuală româno-sovietic.
 - **27 iulie.** Nicolae Titulescu transmite ministrului român la Berlin disponibilitatea guvernului român de a încheia un tratat de asistență mutuală cu Germania, similar celui avut în vedere cu Sovietele, cu garantarea integrității teritoriale.
 - **17 septembrie.** România este aleasă membru permanent în Consiliul Societății Națiunilor, cu 50 voturi din 52 votanti.
 - **septembrie.** La Geneva, Nicolae Titulescu are convorbiri neoficiale cu M.M. Litvinov privind eventualitatea încheierii unui Pact de asistență mutuală între România și URSS, fără a purta negocieri efective în acest sens.
 - **13 decembrie.** Răspunde, în Camera Deputaților, interpelărilor adresate de deputatul Gheorghe Brătianu (la 5 octombrie și 26 noiembrie) dezmințind existența unor negocieri româno-sovietice pentru încheierea unui tratat de asistență româno-sovietic.

1936

- **11 martie.** Consiliile Permanente ale Micii Înțelegeri și Înțelegerii Balcanice adoptă o atitudine de fermă dezaprobare a ocupării de către Germania a zonei demilitarizate renane.
- **18 martie.** La cea de-a 91-a sesiune (extraordinară) a Consiliului Societății Națiunilor, întrunită la Londra, Nicolae Titulescu rostește, în numele

Micii Înțelegeri, un discurs condamnând actul agresiv al Germaniei hitleriste, cerând măsuri pentru întărirea securității și legalității.

- **6–8 mai.** La Belgrad, se desfășoară cea de-a X-a sesiune a Consiliului Permanent al Micii Înțelegeri, care subliniază unitatea de gândire și acțiune a statelor membre în problemele internaționale la ordinea zilei: respectarea frontierelor și a dispozițiilor tratatelor, independența Austriei și restaurarea Habsburgilor, raporturile cu Franța și Anglia, cu Uniunea Sovietică, cu Italia, Germania și Ungaria. Se hotărăște convocarea unei reuniuni a șefilor de stat ai celor trei țări membre în zilele de 6–8 iunie 1936, la București.
- **13 mai.** La cea de-a 92-a sesiune a Consiliului Societății Națiunilor, Nicolae Titulescu susține acordarea unui loc în Consiliu reprezentantului Chinei.
- **6–8 iunie.** Conferința șefilor de stat ai țărilor membre ale Micii Înțelegeri se pronunță în favoarea încheierii unui Pact de alianță unică între Franța și Mica Înțelegere, pentru crearea unui Comandament unic al celor trei armate și pentru o atitudine similară cu cea a Franței și Angliei în problema ridicării sancțiunilor.
- **11 iunie.** Rostește un discurs la deschiderea Conferinței de constituire a „Asociației Presei Înțelegerii Balcanice”, ținută la București, în care, evocând trecutul statelor balcanice, relevă valențele și exigențele colaborării statelor din această regiune, responsabilitățile și posibilitățile presei în această operă.
- **16 iunie.** Cu prilejul încheierii misiunii diplomatice în România a dr. Ricardo Olivera, ministrul Argentinei la București, Nicolae Titulescu rostește un discurs în care evocă relațiile țării noastre cu Argentina și, în general, cu țările Americii Latine.
- **17 iunie.** La încheierea misiunii diplomatice în România a nunțului apostolic, Valerio Valeri, Nicolae Titulescu rostește un discurs referitor la relațiile țării noastre cu Vaticanul.
- **9 iulie.** La Conferința de la Montreux, susține necesitatea ca regimul Strâmtoarelor Mării Negre să garanteze securitatea tuturor țărilor situate în regiune.
- **13 iulie.** Este proclamat senator pe viață de Parlamentul român.
- **14 iulie.** Prim-ministrul Gheorghe Tătărescu, Nicolae Titulescu, Ion Inculț și Victor Antonescu semnează o „platformă-program”, fixând

liniile directoare ale politicii externe românești, reconfirmând mandatul ministrului Afacerilor Străine în problemele internaționale.

- **15 iulie.** Consiliul de Miniștri al României de probă în unanimitate politica externă promovată de către Nicolae Titulescu, încredințându-i mandatul de a urmări aceleași principii și obiective²².

Îndepărtarea, exilul și decesul lui Nicolae Titulescu

Elena Lupescu („duduia”) și propriul serviciu de informații

După o „rețetă” care funcționa în acea perioadă și în alte țări, Elena Lupescu (1896 –1977), „femeia din spatele tronului României”, cum avea să o denumească presa internațională, a înțeles că „informația înseamnă putere”, astfel încât, pentru a-și păstra influența pe lângă Carol al II-lea și a o exploata în interesul ei și al apropiaților ei, a trecut, încă din prima parte a deceniului patru al secolului trecut, la organizarea unui „serviciu” privat de informații și influențare. Mijloacele prin care funcționa acest „serviciu” erau inspirate din cele mai clasice metode informative, de la ascultarea convorbirilor telefonice la interceptarea corespondenței. Bineînțeles că, pentru a desfășura asemenea activități, „duduia” a trebuit să-și asigure colaborarea unor profesioniști ai spionajului.

Acestea sunt și concluziile la care ajunge și Raportul întocmit, la 29 iunie 1935, de către Corpul Detectivilor din cadrul Direcției Generale a Politiei („Nota referitoare la Elena Lupescu – influența sa asupra unor personalități politice”), după ale cărei concluzii „duduia” „regiza cu diavolească speculă pe spinarea țării”. Unul dintre obiectivele serviciului de informații inițiat de Elena Lupescu era atât controlul Siguranței Generale (cu ajutorul, între alții, al viitorului șef al Poliției, Gabriel Marinescu), cât și obținerea de informații din interiorul armatei. În chestiunile financiare și economice, principalul informator și colaborator al Elenei Lupescu a fost bancherul Max Auschnitt. Monitorizarea convorbirilor telefonice și a corespondenței se realiza prin intermediul lui Ion Pitulescu, directorul Poștelor.

Având în vedere că o altă țintă a serviciului inițiat de Elena Lupescu era spionarea oamenilor politici, unii dintre aceștia, printre care generalul Averescu și I.C. Brătianu, au luat măsuri pentru contracararea acțiunilor acestui serviciu. Printre opozanții Elenei Lupescu s-a numărat și Nicolae

²² [16], accesat la data de 21.03.2023.

Titulescu care ar fi informat Intelligence Service, serviciul de informații britanic, despre activitățile desfășurate de ea pe plan intern și extern.

Un alt opozant de marcă al Elenei Lupescu a fost viitorul șef al contraspionajului (SSI), Eugen Cristescu, care îi transmitea direct regelui informațiile preluate de către serviciul său, informații care însă Carol al II-lea i le comunica tocmai „duduiei”.

Redăm mai jos câteva fapte din activitatea celor 2 colaboratori ai „duduiei”:

„Domnul N. Titulescu – se dovedește din zi în zi că devine un element tot mai periculos M. Sale după cum vom arăta în altă parte a raportului de față și D-sa. continuă să constituie și pentru Dvs. dușmanul de moarte. În surdină și pe căi subtile lucrează la distrugerea Dvs. atât în țară cât și în străinătate. În țară încurajează în mod direct și indirect pe acei care duc campanii contra Dvs., întreține spiritul clevetitor și prin oamenii devotați D-sale pe care căutăm să-i descoperim lansează știrile cele mai defăimătoare la adresa Dvs. Prin „Biroul de Informații” din țară care este sub directa conducere a D-lui Savel Rădulescu, cât și prin intermediul altor birouri de informații despre care ne vom ocupa în altă parte a raportului, spionează orice activitate a Dvs., iar prin „Intelligence Service of Romania” controlează toate legăturile Dvs. cu străinătatea.

În ce privește relațiunile intime cu M.S. Regele și Dvs., ele îi sunt făcute cunoscute de către însuși Mareșalul Palatului, așa după cum s-a putut constata din filajul telefonic făcut.

În străinătate, Dl. Titulescu finanțează toate știrile ce apar în legătură cu Dvs. Avem indicațiuni precise de la persoane care sunt în legătură cu Dsa. și Dl. Puiu Dumitrescu, cu apariția romanului despre care a vorbit ziarul *Daily Mail* ce se va face în *People* va fi subvenționată de Dl. Titulescu, în care scop Dsa. a și luat contact cu scriitorul Maurice Lewis și cu Dl. Barbu Ionescu și cu Puiu Dumitrescu.

În afară de cele de mai sus, vă aducem la cunoștință, Înaltă Doamnă, atât din convorbirile telefonice, pe care Dl. Titulescu le are atât în străinătate cât și în țară cu M.S. Regele cât și din informațiunile culese de noi, reiese că ori de câte ori Dsa. ia contact cu M.Sa, nu pierde din vedere de a-i atrage atențiunea asupra dezastruoaselor consecințe ce ar constitui pentru M.Sa continuarea legăturilor cu Dvs.”²³.

²³ [7], Raportul întocmit la 29 iunie 1935 de către „Corpul Detectivilor din cadrul Direcției Generale a Poliției”, Direcția Generală a Arhivelor Naționale, Fond I.G.J., Dosar 16/1934.

Îndepărtarea și exilul

Titulescu și-a bazat întreaga activitate pe problemele majore, fundamentale, ale politicii externe a României. După instaurarea nazismului în Germania, dându-și seama de pericolul pe care-l reprezenta acesta pentru România (ca și pentru alte state europene), Titulescu a activat în direcția întăririi colaborării internaționale, în interesul păcii și securității europene. Pe această linie politică, Titulescu a semnat la Londra, în 1933, în numele guvernului României, convențiile:

- împotriva agresorului și a depus eforturi remarcabile pentru încheierea în 1921 a Micii Înțelegeri;
- pentru încheierea în 1934 a Înțelegerii Balcanice (pacte regionale în care vedea o pavăză împotriva agresiunii din partea statelor revizioniste);

Pe data de 29 august 1936 regele Carol al II-lea, aliniindu-se presiunilor guvernului și a anturajului său pro-german, dar și ca urmare a presiunilor externe, îl îndepărtează din toate funcțiile oficiale și îl exilează. Stabilit la început în Elveția, apoi în Franța, Nicolae Titulescu a propagat chiar și în exil, prin conferințe și articole de ziare, ideea prezervării păcii, anticipând pericolul unui nou război.

Decesul și testamentul diplomatic

Fig. nr. 4 – Înmormântarea lui Nicolae Titulescu la Cannes, 1941.

Nicolae Titulescu moare la Cannes (sau Souvrettes, Elveția, după Petre Pandrea), după o lungă suferință, la data de 17 martie 1941. În 1992, conform dorinței sale din testament, rămășițele sale au fost aduse în țară și

înhumate în curtea Bisericii „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, după o dificilă procedură legală, organizată de Jean-Paul Carteron²⁴.

Nicolae Titulescu, „prezent” și astăzi printre noi Casa Titulescu

Fig. nr. 5 – Casa lui Nicolae Titulescu din București, România.

Din perspectivă arhitecturală și artistică, vila este impozantă, realizată în stil academist francez cu elemente Art Nouveau. Ca program de arhitectură, se încadrează în categoria palat urban, abordată într-o manieră particulară de către *high-life*-ul din România, la cumpăna veacurilor XIX și XX.

Compozițional, arhitectura Casei Titulescu este apropiată de fastuoasele locuințe proiectate de arhitectul Ion D. Berindey, în maniera stilurilor Louis XV și Louis XVI, în sinteză cu elemente Art Nouveau. Din acest punct de vedere, cea mai semnificativă componentă este loggia, realizată ca o galerie generoasă orientată spre Șoseaua Kiseleff.

Referitor la etapele de construire ale clădirii, investigațiile au condus la următoarele concluzii:

- **etapa post 1911 – ante 1912** reprezintă etapa cu valoarea semnificativă a clădirii, prin coerență, unitate stilistică și ansamblul elementelor referitoare la sistemul arhitectural, gradarea utilizării elementelor de decorație și calitatea realizării acestora;

- **etapa anilor '60 – '70** nesemnificativă chiar nocivă, care cuprinde

²⁴ [2], p. 180.

o serie de intervenții ce au urmărit cu prioritate consolidarea clădirii, amenajarea spațiilor de la parter și de la subsol, schimbarea instalației de încălzire și înlocuirea tâmplăriei originale de la etaj (în încăperile de reprezentare și protocol) cu tâmplărie metalică cu rulou care modifică și împărțirea inițială a ochiurilor de la ferestre, precum și de la parter, în zona destinată bucătăriei. Toate aceste intervenții nu numai că nu reprezintă elemente de valoare arhitecturală, dar sunt chiar nocive pentru aspectul clădirii, mai ales prin caracterul lor ireversibil²⁵.

Fundația Europeană Titulescu

Fig. nr. 6 – Reprezentare a Fundației Europene Titulescu.

Fundația a fost constituită la 15 martie 1991, în Aula Academiei Române din București, și a avut drept principal scop:

- readucerea în actualitate și perpetuarea memoriei marelui om politic și diplomat român Nicolae Titulescu, stimularea interesului pentru personalitatea și opera politico-diplomatică a acestuia, încurajarea cercetării științifice și publicarea de volume care să cuprindă scrierile sale (documente oficiale, lucrări științifice în varii domenii, conferințe, cursuri universitare, corespondență), conservarea patrimoniului și a altor mărturii legate de viața și opera sa;

- desfășurarea de activități care să contribuie la formarea profesională a tinerilor diplomați și a viitorilor oameni politici și de stat în spiritul ideilor convergente către unitatea Europei – burse de studiu și de cercetare în domeniul dreptului, relațiilor internaționale și ale altor aspecte privind viitorul Europei și păcii în lume, sau cursuri de vară, cu participare internațională, organizate anual, pentru tinerii diplomați;

- oferirea unui premiu anual internațional care să fie acordat persoanelor care se remarcă prin contribuții teoretice și practice la promovarea idealurilor și unității europene.

²⁵ [14], accesat la data de 24.03.2023.

Printre membrii fondatori, se află prestigioase personalități ale vieții politice și academice românești și din străinătate, printre care *Thierry de Montbrial* (președintele Institutului francez pentru Relații Internaționale), *Jean Paul Carteron* (fondatorul Forumului Crans-Montana), *Jean d’Ormesson* (membru al Academiei Franceze), *Kyra Hermers Bodart* (fost Secretar al Academiei Diplomatice Internaționale de la Paris), academicienii *Dan Berindei* și *Răzvan Theodorescu* ș.a.²⁶

Concluzii

Nicolae Titulescu a luptat întotdeauna împotriva degenerării crizelor economico-financiare, a conflictelor politice, a ascensiunii regimurilor extremiste, a terorismului politic și militar și al confruntărilor de ordin etnic și/sau religios.

Totodată, Nicolae Titulescu a fost un mare patriot, dar și un mare european. A apărut întotdeauna valorile Europei și a promovat fără margini lărgirea cooperării europene. A gândit întotdeauna angajamentele, șansele și însuși destinul României, în coordonate europene, susținând cu tărie că România este în Europa și că Europa fără România nu poate exista.

În viziunea lui Nicolae Titulescu, Europa nu poate fi împărțită între vest și est, Europa fiind compusă din popoarele și culturile ei, cu aceleași valori și deziderate.

În încheierea acestei prezentări a vieții și a activității (o mare parte) politico-diplomatice de excepție a ilustrului diplomat și om politic, putem concluziona că Nicolae Titulescu proiectează o viziune de actualitate (la mai bine de un secol de când acesta reprezenta România și interesele sale atât pe plan intern cât și pe plan extern) și afirm cu tărie că avem nevoie (atât noi, românii, cât și partenerii noștri) mai mult ca niciodată de expunerea și de aplicarea viziunii politico-diplomatice a acestuia.

Bibliografie:

- [1] Grecescu Ion, 1982. *Nicolae Titulescu – Concepția juridică și diplomatică*, Scrisul Românesc, Craiova
- [2] Grecescu Ion, 1980. *Nicolae Titulescu*, Editura Politică, București
- [3] Oprea Ion M., 1966. *Nicolae Titulescu*, Editura Științifică, București

²⁶ [15], accesat la data de 24.03.2023.

- [4] Scurtu Ion, 2010. *Istoria Românilor de la Carol I la Nicolae Ceaușescu*, Editura Mica Valahie, București
- [5] Rădulescu Mihai Sorin, 1999. *Genealogii*, Editura Albatros, București
- [6] Titulescu Nicolae, 1976. *Discursuri*, Editura Științifică, București.
- [7] ***, Raportul întocmit la 29 iunie 1935 de către „Corpul Detectivilor din cadrul Direcției Generale a Poliției”, Direcția Generală a Arhivelor Naționale, Fond I.G.J., Dosar 16/1934.

Surse internet:

- [8] <https://cutiacuvechituri.wordpress.com/2013/11/14/1941-inmormantarea-lui-nicolae-titulescu/>
- [9] http://tratatuldeistorieamasoneriei.ro/ilustiri_fm.html
- [10] <https://adevarul.ro/stiri-locale/craiova/nicolae-titulescu-initiat-in-masonerie-in-timpul-1488278.html>
- [11] https://ro.frwiki.wiki/wiki/Plan_Young
- [12] https://ro.wikipedia.org/wiki/Pactul_Kellogg-Briand
- [13] <https://titulescu.eu/>
- [14] <https://titulescu.eu/fundatia-europeana-nicolae-titulescu/casa-titulescu/>
- [15] <https://titulescu.eu/fundatia-europeana-nicolae-titulescu/scurt-istoric/>
- [16] <https://titulescu.eu/nicolae-titulescu/repere-biografice/>
- [17] <https://titulescu140.ro/nicolae-titulescu-diplomat-si-om-politic/>
- [18] https://web.facebook.com/FundatiaEuropeanaTitulescu/?_rdc=1&_rdr
- [19] https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Titulescu
- [20] www.msana.com